

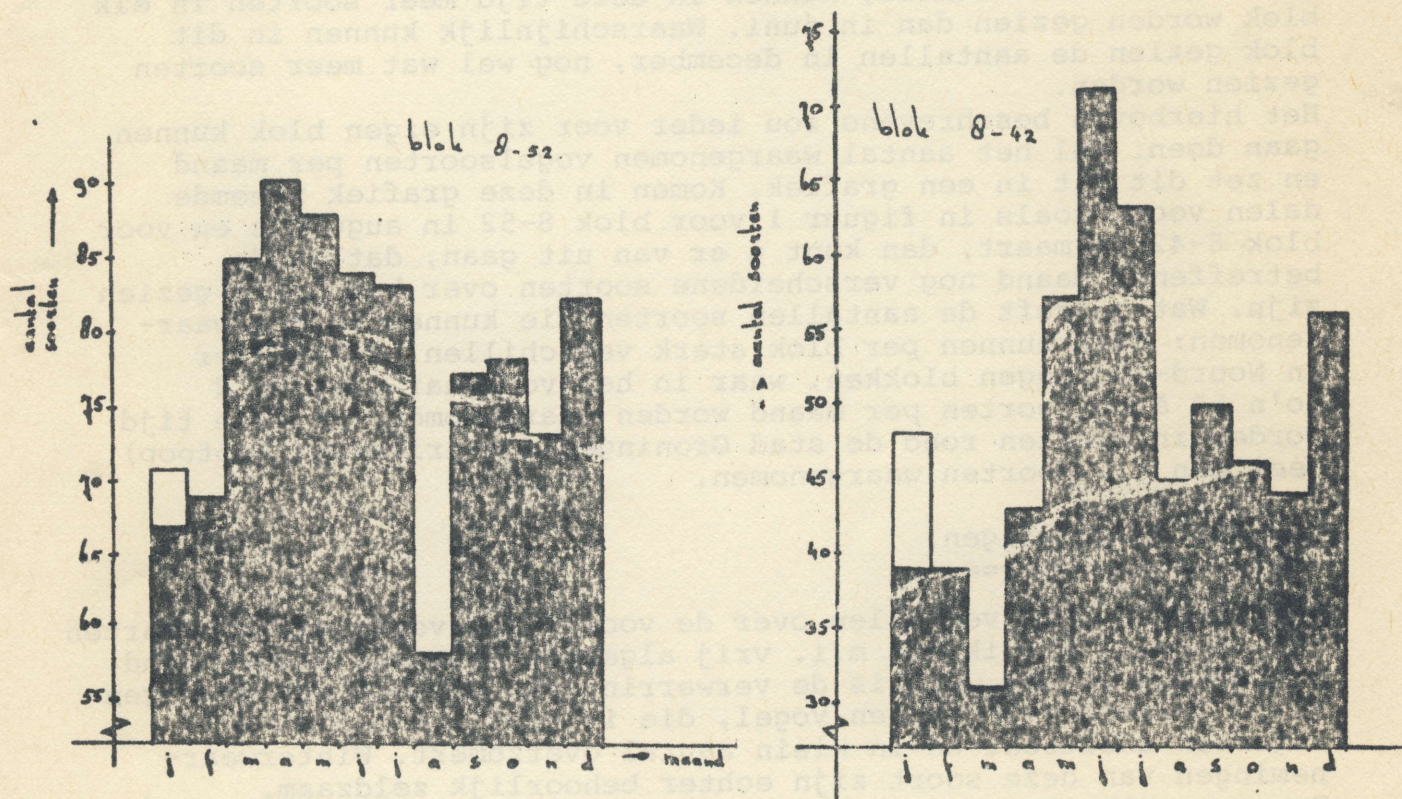
SOVON en de Wulp in Groningen. - Berend Voslamber.

Zoals u waarschijnlijk allen weet, loopt al sinds 1 okt. 1978 het SOVON-project voor winter- en trekvogels. In De Grauwe Gors van dec. 1981 werd door Jur Furda al het een en ander geschreven over de stand van het projekt in de provincie Groningen. Ik zal hier a.d.h.v. twee door mijzelf onderzochte blokken proberen aan te geven, wanneer een blok als goed onderzocht kan worden aangemerkt. Bovendien zal ik van één soort, de wulp, de voorlopige verspreidingskaarten voor de provincie geven.

SOVON

Door mij worden de blokken 8-52 (Beerta) sinds 1 okt. 1978 en 8-42 (Finsterwolde) sinds april 1980 onderzocht. In blok 8-52 vinden we veel verschillende biotopen (o.a. park, zandplas, wei- en bouwland, jonge bosaanplant, bebouwde kom), terwijl 8-42 voornamelijk uit bouwland bestaat met alleen in het zuiden wat weiland en bossages rond Finsterwolde en Oostwold. Dat dit verschil in biotoopsamenstelling tot uiting komt in de aantallen vogelsoorten die in deze blokken kunnen worden gezien, blijkt uit figuur 1.

Fig. 1.



Aantal soorten waargenomen per mnd., sinds 1-10-78, in blok 8-52 en 8-42.

In blok 8-52 werden in de meeste maanden al meer dan 70 vogelsoorten waargenomen, terwijl dit in 8-42 slechts in 1 maand het geval is.

Verder kunnen we uit de figuur lezen of het blok in een bepaalde maand al dan niet goed onderzocht is. We zien dat in blok 8-52 in de maand augustus beduidend minder soorten gezien zijn dan in de omringende maanden. Uit onderzoek door A.J. van Dijk (zie o.a. Sovon-Cov nieuwsbrief no. 10) blijkt, dat dergelijke grote verschillen in één blok erg onwaarschijnlijk zijn. We kunnen dan ook gerust stellen, dat voor dit blok geldt, dat het voor augustus nog niet voldoende is onderzocht. Ook blijkt uit de figuur dat in het voorjaar de meeste soorten worden waargenomen. Dit is een verschijnsel, dat als het goed is, in alle blokken optreedt. In deze tijd trekken namelijk veel soorten door, die bovendien veel zingen of anderszins hun aanwezigheid laten blijken (b.v. roepen, baltsen). In het najaar kunnen in principe ook veel soorten worden waargenomen, doch dan zijn vooral de kleinere zangvogels door hun onopvallend gedrag erg moeilijk waar te nemen. Verder geldt in het algemeen dat in de winter minder soorten worden waargenomen dan in de zomer, zoals ook voor blok 8-52 blijkt op te gaan (fig. 1).

Blok 8-42 vertoont ruwweg hetzelfde beeld, alleen is hier het verschil tussen zomer en winter groter, wat een verschijnsel is dat bij meerdere eentonige blokken optreedt. Uit de figuur blijkt dat het in het voorjaar nog niet goed genoeg onderzocht is. Zoals hierboven vermeld, kunnen in deze tijd meer soorten in elk blok worden gezien dan in juni. Waarschijnlijk kunnen in dit blok gezien de aantallen in december, nog wel wat meer soorten gezien worden.

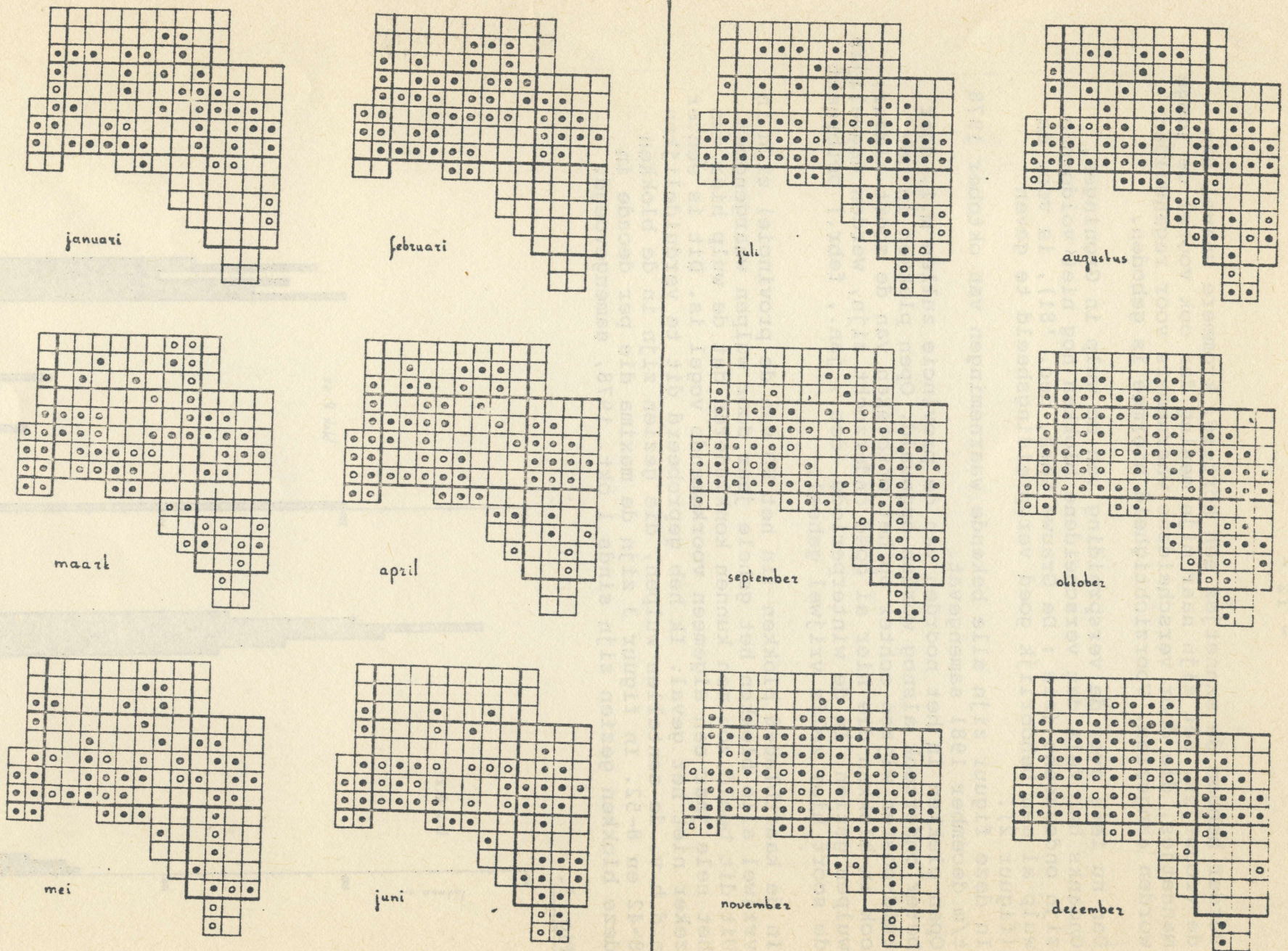
Het hierboven beschrevene zou ieder voor zijn eigen blok kunnen gaan doen. Tel het aantal waargenomen vogelsoorten per maand en zet dit uit in een grafiek. Komen in deze grafiek vreemde dalen voor, zoals in figuur 1 voor blok 8-52 in augustus en voor blok 8-42 in maart, dan kunt u er van uit gaan, dat in de betreffende maand nog verscheidene soorten over het hoofd gezien zijn. Wat betreft de aantallen soorten die kunnen worden waargenomen: deze kunnen per blok sterk verschillen. Zo zijn er in Noord-Groningen blokken, waar in het voorjaar gemiddeld zo'n 50 à 60 soorten per maand worden waargenomen. In deze tijd worden in blokken rond de stad Groningen (gevarieerder biotoop) meer dan 110 soorten waargenomen.

De wulp in Groningen.

=====

Alvorens iets te vertellen over de voorlopige verspreidingskaarten van de wulp, wil ik een m.i. vrij algemeen bestaand misverstand uit de weg ruimen. Dit is de verwarring van de wulp met de regenwulp. De regenwulp is een vogel, die in voor- en najaar vrij algemeen doortrekt en in klein aantal overzomert. Winterwaarnemingen van deze soort zijn echter behoorlijk zeldzaam. De regenwulp is iets kleiner dan de wulp en heeft bovendien een kortere, krommere snavel en zwarte en witte strepen op de kop. De wulpen die in Groningen in het binnenland voorkomen, zijn zeer waarschijnlijk over het algemeen onvolwassen beesten. Deze hebben een kortere snavel dan de oude vogels.

Fig. 2.



Verspreiding van de wulp (per maand) in Groningen.

● = foeragerend / ○ = overtrekkend

Verder hebben de mannetjes een kortere, krommere snavel dan de vrouwtjes. Het zijn naar mijn mening dan ook vooral de jonge mannetjes, die door verscheidene waarnemers voor regenwulpen worden aangezien. Voorzichtigheid hiermee is geboden.

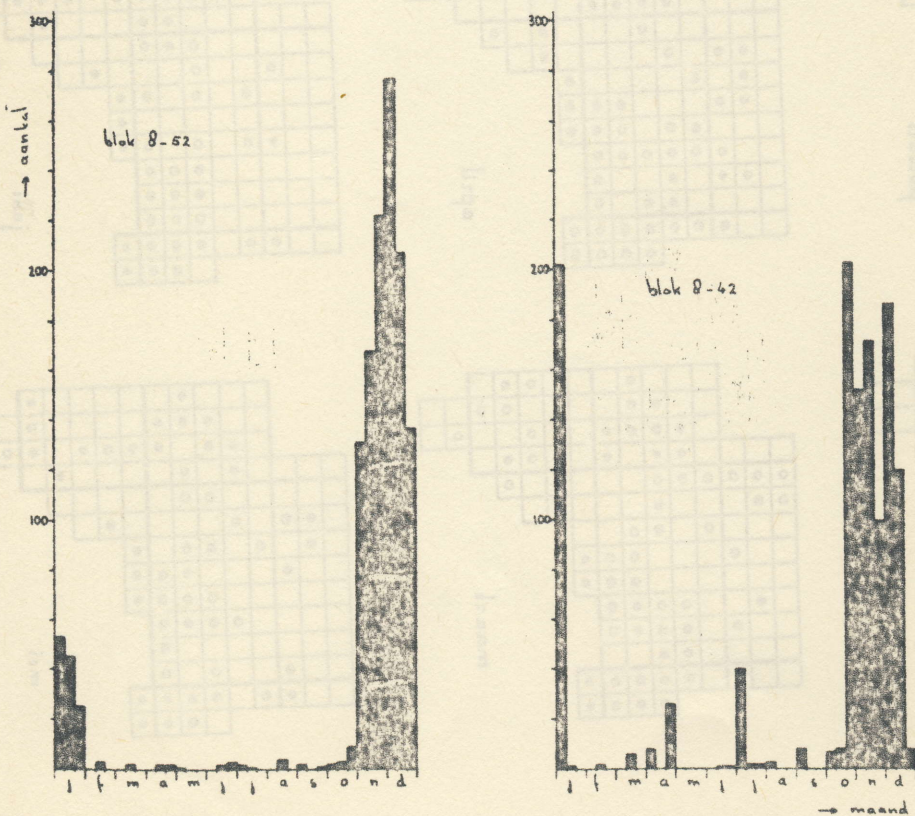
Dan nu iets over de verspreiding van de wulp in Groningen. Ondanks het feit dat verscheidene blokken nog niet voldoende zijn onderzocht (zie : De Grauwe Gors, dec. '81), is voor de wulp al een behoorlijk goed verspreidingsbeeld te geven (figuur 2).

In deze figuur zijn alle bekende waarnemingen van oktober 1978 t/m december 1981 samengevat.

Open plekken in het noorden van de provincie zullen m.i. door beter onderzoek alsnog worden opgevuld. Open plekken in het zuid-oosten wijzen echter op het ontbreken van de soort aldaar; ook in blokken die hier al goed onderzocht zijn, werden nauwelijks wulpen gezien. In de winterperiode (dec., jan., febr.) ontbreekt de soort hier zelfs vrijwel geheel.

In de kaartblad-8 blokken (in het NO van de provincie) zijn in vrijwel alle blokken het gehele jaar door wulpen waargenomen. Uit dit beeld zou men kunnen konkluderen dat de wulp hier dus het hele jaar een algemeen voorkomende vogel is. Dit is echter zeker niet het geval. Ik heb geprobeerd dit te verduidelijken a.d.h.v. de aantallen wulpen, die gezien zijn in de blokken 8-42 en 8-52. In figuur 3 zijn de maxima die per decade in deze blokken gezien zijn sinds 1 okt. 1978, samengevoegd.

Fig. 3.



Aantallen wulpen der decade waargenomen in Sovon-blokken 8-52 en 8-42 sinds 1-10-78.

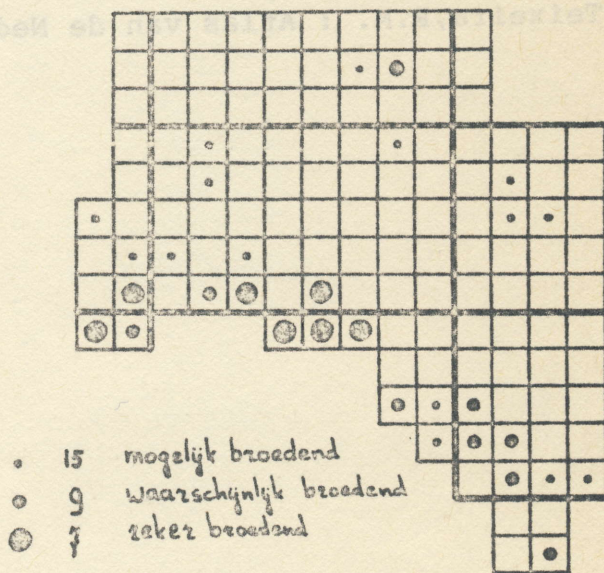
We zien dat vooral in de maanden okt. t/m jan. de hoge aantallen worden waargenomen. In een maand als mei is echter in drie jaar tijd slechts één keer één wulp waargenomen.

Dat de verspreiding van de wulp als broedvogel duidelijk anders is dan de verspreiding als niet-broedvogel, blijkt wanneer we fig. 2 vergelijken met fig. 4.

Fig. 4.

Broedvogelverspreiding
van de wulp in
Groningen.

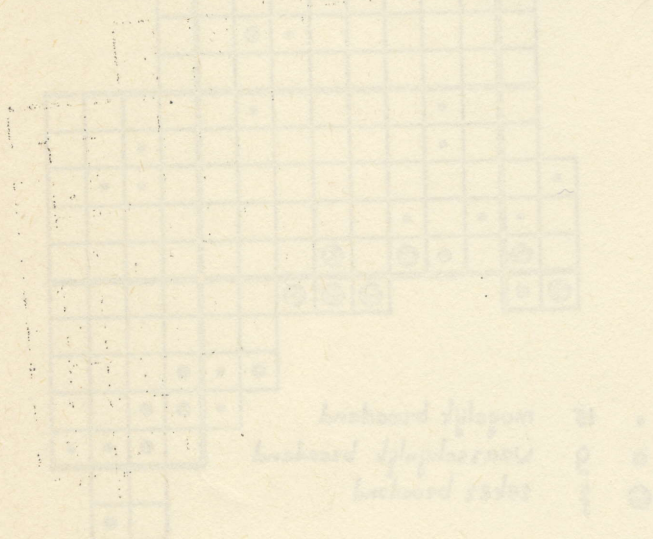
Let op het markante
verschil met fig. 2.



Als broedvogel komt de soort voornamelijk op de zandgronden in het zuiden en zuidoosten voor, terwijl hij als niet-broeder vooral in het noordelijk deel van de provincie te vinden is. Dit laatste hangt nauw samen met het aanwezig zijn van geschikte slaappleaatsen. De wulp is namelijk een sociale slaper, wat inhoudt dat hij in groepsverband slaapt. Over slaappleaatsen in de prov. Groningen is momentaal erg weinig bekend. Kleine slaappleaatsen zijn bekend van Ruischerbrug en de vloeivelden bij Hoogkerk. Verder lijkt het erop, dat de wulpen in het noorden slapen op verspreid liggende plaatsen op de kwelders. Gegevens over bovengenoemde slaappleaatsen of eventueel andere slaappleaatsen zijn bij mij van harte welkom. Om een indruk te krijgen van de aantallen wulpen, die in de verschillende tijden van het jaar gebruik maken van deze slaappleaatsen, worden vanaf maart 1982 tellingen van deze plaatsen in geheel Nederland georganiseerd. Verder kan geprobeerd worden een overzicht te verkrijgen van de voornaamste pleisterplaatsen overdag. In Groningen zullen deze tellingen door mij gecoördineerd worden. Mensen, die het leuk vinden om zo nu en dan eens in het weekend een paar uurtjes aan deze vogel te spenderen, kunnen zich in verbinding stellen met: Berend Voslamber, Marterlaan 8, 9675 PJ Winschoten. Tel. 05970-14448.

Literatuur:

- Furda, Jur : Ogen en oren gevraagd voor het Sovon-Atlas-
 projekt voor winter- en trekvogels,
 De Grauwe Gors, dec. 1981.
- Sovon-Cov, nieuwsbrief no. 10 - najaar 1980.
- Teixeira, R.M. : Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 1979.



De afbeelding is een kaart van Nederland met een raster. Het raster is over het algemeen 10x10, maar ontbreekt in de noordwestelijke hoek. In verschillende cellen van het raster zijn kleine symbolen geplaatst, waaronder letters 'W', 'T' en 'B'. Rechts van de kaart staat een legenda met de volgende items:
W winter
T trek
B broed

De afbeelding is een kaart van Nederland met een raster. Het raster is over het algemeen 10x10, maar ontbreekt in de noordwestelijke hoek. In verschillende cellen van het raster zijn kleine symbolen geplaatst, waaronder letters 'W', 'T' en 'B'. Rechts van de kaart staat een legenda met de volgende items:
W winter
T trek
B broed

De afbeelding is een kaart van Nederland met een raster. Het raster is over het algemeen 10x10, maar ontbreekt in de noordwestelijke hoek. In verschillende cellen van het raster zijn kleine symbolen geplaatst, waaronder letters 'W', 'T' en 'B'. Rechts van de kaart staat een legenda met de volgende items:
W winter
T trek
B broed